

IN MEMORIAM OPPERRABBIJN A. B. N. DAVIDS,
1895-1945

DOOR OPPERRABBIJN L. VORST

HET reglement van het Nederlands Israëlietisch Kerkgenootschap schrijft voor, dat een candidaat voor de functie van Rabbijn of Opperrabbijn naast de Joods-theologische opleiding een academische graad moet bezitten.

Het Nederlands Israëlietisch Seminarium te Amsterdam leidde op voor het Staatsexamen A; daarna werden colleges in de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte gevolgd. Gewoonlijk werden daartoe de klassieke letteren gekozen. Na het verkrijgen van het kandidaats-diploma kon het laatste examen tot het behalen van de graad van Moré (te vergelijken met een doctorsgraad in de theologie) worden afgelegd.

Opperrabbijn A. B. N. Davis, geboren te Amsterdam op 28 augustus 1895, behaalde in 1923 zijn Moré-diploma. Hij had toen reeds veel vruchtbaar en vruchtdragend werk verricht. Overtuigd Zionist, had hij zich intens bezig gehouden met vele vormen van Zionistische leiding en opleiding, speciaal in kringen van de rijpere jeugd en de studenten. Zo was hij o.a. voorzitter van de Amsterdamse afdeling van de Nederlands Zionistische Studenten Organisatie en een enthousiast leider van de op Joods-traditioneel standpunt staande vereniging 'Or Chadaj' (Nieuw Licht). Regelmatig trad hij als spreker op, om de idealen van het Zionisme en speciaal het Mizrachisme (een fractie van de Zionistische Wereld-organisatie, die de verwezenlijking van Dr. Theodor Herzls ideeën nastreefde op grond van Tora en traditie) te propageren. Dank zij zijn gave van het woord, was hij steeds een graag gehoorde spreker, die door zijn warmte zijn auditorium wist te boeien.

Nadat hij in 1924 was benoemd tot Opperrabbijn van Friesland en in 1927 de plaats had ingenomen van de jong gestorven Groningse Opperrabbijn A. Asscher, volgde in 1930 de aanvaarding van de opperrabbinale functie in Rotterdam. Daar wachtte hem een zware taak. Zijn ressort omvatte, behalve Rotterdam, een groot aantal kleinere gemeenten, die weliswaar een geestelijke voorganger hadden, maar toch tot het werkkerrein behoorden van

42. *Opperrabbijn A. B. N. Davids.*

de Opperrabbijn, die met al deze steden en dorpen een persoonlijk contact moest onderhouden. Hij werd de opvolger van dr. B. L. Ritter, een geleerde van internationale faam, die een lange ambtsperiode achter de rug had. Het feit, dat een groot deel van de Rotterdamse Joodse gemeente niet Zionistisch was georiënteerd, maakte het de nieuwe functionaris niet gemakkelijk. Ook was de belangstelling voor de Joods-traditionele levenshouding daar niet zo groot als in diverse andere gemeenten. Er was veel tact en wijsheid nodig, om daar de rabbinale functie te kunnen uitoefenen. Beide eigenschappen bezat de nieuwe Opperrabbijn. En dit gaf de mogelijkheid tot zegenrijke arbeid. In woord en geschrift wist hij bezieling te leggen en te brengen. Ieder van zijn gemeenteleden was voor hem een persoon, tot wie hij zich aangetrokken voelde, zonder enig onderscheid naar rang of stand. Groot was zijn liefde voor de jeugd. Het is dus geen wonder, dat in het bijzonder het godsdienstonderwijs zijn grootste belangstelling had. Met de diverse leerkrachten kwam hij geregeld samen, besprak problemen, gaf hun aanwijzingen en trad op als hun leraar, die hen steunde in hun pogingen, hun Joodse kennis uit te breiden. Zijn wekelijkse studieuren met gemeenteleden, zijn voordrachten over tal van onderwerpen, muntten uit door gedegen voorbereiding en gaven blijk van grote, zeer gevarieerde kennis. Zijn gevoel voor schoonheid kwam bij dit alles sterk naar voren. Decorum was een kenmerkend element bij al hetgeen hij deed, wat hij dan ook van anderen verwachtte. Zo kan het niemand verbazen, dat hij dit element duidelijk tot uiting wilde laten komen in al de activiteiten van de Joodse gemeenschap, of het nu de synagoge-dienst of een kinderfeest betrof. Streng was hij voor zich zelf en hij verlangde van de functionarissen, die onder zijn leiding en toezicht hun taak vervulden, een zelfde plichtsbetrachting. Hij verstond de kunst, nieuwe functionarissen aan te trekken, die een sieraad werden voor de gemeenten in zijn ressort. En voor allen was hij een vaderlijke vriend. Maar niet alleen voor hen; voor een ieder, arm en rijk. Het was een groot genoegen op de diverse Joodse feestdagen en ook bij andere gelegenheden hem thuis te bezoeken. Niet minder groot was het genot, hem te mogen ontvangen. Hoeveel zieken heeft hij niet bemoedigd, hoeveel in rouw verkerenden heeft hij niet troost gebracht? Geen afstand was hem te groot, geen woning te armzalig. Zijn fijne humor heeft ontelbaar velen geestelijk

gesterkt. In elke kring was hij thuis. Zijn oprechte vroomheid heeft velen een beter inzicht gegeven in de betekenis van het Jodendom. Hij stond temidden van degenen, wier leider hij was. Grote liefde toonde hij voor de minderbedeelden. Wekelijks konden de werklozen samenkomen, om zich met verscheidene vormen van spel en ontspanning bezig te houden. Hierdoor en door zijn daar dikwijls gesproken woord voelden dezen zich niet als uitgestotenen; hun leven kreeg door zijn inhoudrijke toespraken nieuwe kracht en betekenis. Hij organiseerde bijeenkomsten voor militairen, voor wie hij een speciale lokaliteit liet inrichten, waar zij een pied-à-terre vonden. Een voor alle geledingen passend programma werd opgesteld, om het culturele peil te verhogen, cursussen gegeven, waar Jodendom en Joodse literatuur en geschiedenis werden behandeld.

Hoewel hem de mogelijkheid werd gegeven, zich voor de deportatie in veiligheid te stellen, weigerde hij deze te accepteren: hij wilde bij zijn mensen blijven. Ik zie hem nog komen op de bureaus, waar zij, die een 'oproep' hadden gekregen, zich moesten melden. Ook daar trachtte hij nog moed en vertrouwen in te spreken. En toen hij met zijn gezin gedwongen werd, zijn huis te verlaten, een onbekende toekomst tegemoet, verliet zijn godsvertrouwen hem niet. In Westerbork en in Bergen-Belsen werkte hij met dezelfde energie, die hem kenmerkte. In de diepste ellende behield hij een open oog voor de goede kwaliteiten en deugden van zijn mede-gevangenen. Hoe dikwijls zei hij niet, wijzende op gedragingen van velen: 'wanneer zij wellicht geen "kedosjiem" (letterlijk; heiligen) zijn, ze zijn in ieder geval "bne kedosjiem" (kinderen van heiligen)'. Bon sang ne peut mentir, zo bedoelde hij het en zo was het. En alleen degene, die weet, wat het 'leven' in zo een kamp betekende en wie ooit heeft gehoord, hoe speciaal Rabbijnen waren blootgesteld aan de 'plagerijen' van de SS-ers, kan zich voorstellen, hoezeer het getuigt van een bijzonder karakter, als men het vertrouwen in de mens onder zulke omstandigheden bewaart.

Toen wij Opperrabbijn Davids op 22 februari 1945 de laatste eer bewezen door zijn stoffelijk overschot tot het hek van het kamp te begeleiden, zei mij een oud-Rotterdammer: 'Hier heb ik leren inzien, hoezeer ik ben tekort geschoten in mijn eerbied en waardering jegens hem'.

Wanneer wij Joden spreken over iemand, die is heengegaan, voegen wij aan zijn naam de woorden toe, ontleend aan de Spreuken van Salomo: 'Het aandenken van een edel mens strekt tot zegen'. Wie ziet, hoe er in het zo ontzettende klein geworden Joods Rotterdam wordt gewerkt, wie de sfeer daar kent, zal beseffen, dat en in welke mate Opperrabbijn Davids' motorische kracht en energie voortleven.

Moge dit weten voor zijn echtgenote, kinderen en kleinkinderen een troost en bemoediging zijn. Gelde ook voor hen dit woord van Salomo: Zecher tsaddiek liwracha.